

Sildavalsurin stjórnaður úr Danmark og ES

Enn einaferð hevur tann áhaldandi propagandain og mýtan um ein sonevndan “ríkisfelagsskap” kostað okkum ovurstór virðir og mistar møguleikar. Fyrst orsakað av boykottinum hjá Danmark og ES ímóti einum triðingi av okkara útflutningsvirði. Og nú, tí at Danmark og ES trýsta og hótta okkara sambandsstýri til at sleppa okkara væl grundaðu rættindum til Norðhavssild afturfyri at taka tað ólógliga boykottið burtur

Hogni Hoydal

Hvat hevur tað ikki kostað okkum ígjøgnum árinum í mistum inntøkum og menn-ingarmøguleikum, at sambandspropagandain so stóðugt billar okkum inn, at vit eru í einum sonevndum “ríkisfelagsskapi”? Sum bert er eitt uppfundið smyrsl om-an yvir ein hjálandaveruleika, har eitt annað land tekur avgerðir um okkara áhugamál og framtíð, uttan at vit nakrantíð hava góðtikið tað.

Í mong harrans ár noktaði Danmark við stuðli frá sambandsmeirilutanum á løgtingi at flyta føroyska fiskimarkið út. Tí Danmark hevði avtalað við bretar, at teir kundu fiska inn í klettin við Føroyar. Afturfyri fekk

Danmark fríhandilsavtalu við Bretland, har smør, ostur og svínakjót kundu seljast uttan toll og geva stórar inntøkur til Danmarkar.

Tað sama var við loft-rúminum og undirgrundini. Tíggjutals ár, hargjöldur varð gjørt burturúr krøvnum hjá loysingarrørsluni at taka ræðið á egnum landi og tilfeingi. Áhugamálini hjá Danmark og undirbrotligheitin hjá sambandsmeirilutanum í Føroyum hava stóðugt forðað og seinkað og arbeitt har ímóti.

Og nú endurtekur søgan seg á so mongum økjum.

Danmark boykottar og trýstir Føroyar at slaka í sildamálinum

Í lötuni eru ein triðingur av føroyska útflutningum (makrelur og sild) boykottaður av ES og av Danmark, sum formliga hevur ræðið á føroyskum uttanríkispolitikki. Í hesi tilgongd og í hesum átøkum, sum lutfalsliga eru harðastu handilsligu revsiltøk, ið hava verið sett ímóti nøkrum landi frá ES, hevur Danmark á ongan hátt røkt føroysk áhugamál.

Danmark røkir síni egnu áhugamál og áhugamálini hjá ES. Tað sigur seg sjálvt. Tað lögna er bert, at okkara landsstýri spælir við.

ES og Danmark eiga ikki rætt til ein stert ella eina roðslu av eini Norðhavssild. ES gjørdist av órøttum eitt strandaland til Norðhavssildina, tí at Danmark umvegis ein føroyskan sambandsløgmann (Edmund Joensen) slapp til borðið at samráðast. Edmund Joensen bað Danmark koma til borðið, tí at nu skuldi tann sonevndi “ríkisfelagsskapurin” hjálpa føroyingum í samráðingunum. Úslitið varð, at Føroyar fingi minni kvotu enn tað, ið lá á borðinum frammanundan, at Edmund Joensen leitaði sær til “ríkisfelagsskapin”. Meðan Danmark tryggjaði, at ES fekk størri kvotu enn Føroyar.

Og síðani hevur Danmark so saman við ES boykottað Føroyar orsakað av okkara egnu ásettu kvotu av Norðhavssild. Ein ólóglig og vitleys framferð ímóti eini tjóð, sum longu hevur kostað okkum stórar upphæddir. Men hava tit nakrantíð hoyrt

Danmark – sum hevur tikið sær ræðið at reka okkara uttanríkispolitikk – siga, at hetta er ólógligt, órættvist og óhoyrt?

Nei, tvørturímóti. Síðani hevur Danmark ligið oman á okkara sambands-landsstýri – ikki oman á ES. Tey krevja, at landsstýrið skal lækka okkara kvotu av Norðhavssild munandi – og afturfyri skulu tey so sleppa boykottinum.

Og alt bendir á, at landsstýrið fer at byggja seg fyri hóttanunum og trýstinum úr Danmark og ES. Tí her eru jú hundræðstals milliónavirði uppá spæl.

Og hetta er sama sambandslagið í øllum okkara uttanríkismálum...

Hetta er bert enn eitt lýsandi dømi um, at bert har vit sjá taka ábyrgd, kunnu vit røkja okkara áhugamál úti í heimi. Sum sjálvstøðugt land, høvdu vit als ikki verið boykottað ella brúkt so stóra orku til uttanumtos og fjas til tess at verja Danmark. Og stóða okkara er eins undirbrotlig á øllum øðrum uttanríkispolitiskum økjum.

Vit kunnu bert taka tey mest áleikandi dømini:

- Í lötuni eru stórar rembingar í Evropa orsakað av ófriðinum ímillum Russland og Ukraína. Hetta hevur sjálvsagt eisini stóran týðning fyri Føroyar, men Føroyar hava onga rødd, onga mein-ing og onga ábyrgd. Og føroyskir myndugleikar verða enn ikki eftirspurd-ir, hóast tað er ásett í tí sonevnda Fámjins-skjalinum.
- Í Norðurhøvum og í Arktiska økinum verða stórar avgerðir tiknar og áhugamál hjá stórveldum og stórfyrirøkum verða røkt og staðfest. Men Føroyar hava onga rødd, onga avgerð og onga ábyrgd. Og vit taka ongan veruligan lut í teimum uttanríkispolitisku avgerðunum. Landsstýrið roynir at bidda um at sleppa at sita undir liðini á donskum ráðharrum á onkrum fundum – og at umboða Danmark í onkrari “arktiskari strategi” hjá Danmark(!). Hetta hóast vit liggja í miðjuni á hesum

ovurstóra øki, sum í alt størri mun gerst ein av heimsins brennideplum tá ræður um tilfeingi, siglingarleiðir, trygd og verju.

- Allar royndir at gera nýggjar handilssáttmálar og at styrkja okkara samstarvsmøguleikar við umheimin og okkara næstu grannalond verða steðgaðar og forðaðar av, at Føroyar ikki hava ræðið á egnum uttanríkispolitikki og ikki kunnu gera egnar avtalur.

Tað hevur sjáldan verið meira eyðsýnt, at føroyingar eiga at taka ræðið á og ábyrgd av sínum egna uttanríkispolitikki, trygdarpolitikki og verjupolitikki. Øllum eigur at standa greitt, at tað er bert tað arbeiðið, ið vit sjálv gera og sjálv gjalda á uttanríkisøkinum, sum ger nakran mun og kann skapa okkum møguleikar millum onnur.

Rundingur

Heri Mohr

Nógv er broytt, síðani økini Lítla Álakersvík, Álaker, Álakersvík og Úti á Rundingi vóru týðandi staðarnøvn í okkara lítla býi.

Fyri 6 árum síðani gav Tórshavnar býráð út bókina **Tórshavnar býaratlas**. Í fororðinum er tilskilað, at “hetta er fyrsta heildarskáseting av varðveitingarverdum húsum og býarum-hvørvi í Havn.”

Perman á bókini er ein mynd av Havnini, sum er fingin úr einum sjókorti hjá C. L. U. von Born í 1782. Av hesum framgongur, at úti á Álakeri hevur um tað mundið verið ein **REDOUTE**. Í lexikon lesa vit, at ein Redoute er, “et lukket forsvarsværk, der kan afgive ild til alle sider.” Myndin vísir eisini okkara gamla skansa, sum varð bygdur í 1570-1580, men ikki tann lítla skansan (Skansagarð) úti á Reyni í Tinganes.

Eftir hesum at døma hevur Havnin verið vard við trimum skansum.

Í Føroyum búðu í 1782 4409 fólk harav 840 í Suður-streymoyggjar prestagjaldi.

Í bókini “Forsøg til en Beskrivelse over Færøerne” av Jørgen Landt, 1800, er tilskilað, “De seeneste Op-tegnelser, jeg har kunnet

overkomme over den færøeske Folkemængde, er hr. Svabos fra Aaret 1782, og efter disse...”

Tá ið føroyingar ein ferð í 1850-1860 fóru at framleiða klippfisk – sum Christian Pløyen, amtmáður, og triggir føroyingar høvur lært í Hetlandi í 1839 – brúkti havnarfólk helluna og klettarnar á Álakeri til turkipláss, og seinri varð økið eisini brúkt til riðipláss hjá tí østrømska yvirklassanum í Havn. Tað má vera frá hesari tíðini, at staðarnavnið **Rundingur** uppstóð Úti á Álakeri. (Eg minnst, at fyri uml. 80 árum síðani vóru turkiramur til klippfisk úti á Rundingi.)

Í mini-skaldsøguni **Leonard og Leonora** hjá Willi-ami Heinesen lesa vit, “To unge damer, den ene slank og blond, den anden lille

og mørk. Begge i nymodens ridedragt. På vej ud til Østrøms ridebane på **Rundingen**.

(...) Leonora og Liselotte har været en ridetur i fjeldet (...) Nede på **Rundingen** viser solen sig igen (...)

Í okkara tíð er nógv broytt: Alt økið “Lille Aalekier Viig, Aalekier Viig og Aalekier Nes” er avbyggt: Elverk, Skipasmiðjan, Fiska-

centralurin, Bacalao, saltsilo, oljutangar, stórt havnarlag o.a.m. – Og **Rundingur**, sum hevur (hevði) ein týðandi tátt í Tórshavnar søgu, er horvin.

Tann stóra **runda** saltsiloin sambygd við einum stórum bygningi, er ogn hjá kommununi. Kommunan hevur gjørt nógv við hesa ogn, og til hetta hevur hon brúktar nógvar milliónir. Nú er “saltsiloin” eitt príðiligt og

nossligt sjónárin – symbol – í Tórshavnar havn og harvið eisini í okkara býi. Og hendan ognin stendur – ella kanska so at siga – á **Rundingi**.

Visandi til tað, her er skriv-að, loyvi eg mær við hesum at mæla Tórshavnar býráð til at geva saltsiloini við uppbygningi tað almenna navnið **“RUNDINGUR”**.

Latið ei søguna doyggja, goymið hana so væl...